

update

ENERGY

April 2012

Energy
nieuws & achtergronden

Voorwoord

Voor u ligt de eerste editie van onze Energy Update. In aanvulling op onze maandelijkse Energy News Flashes waarin wij nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving signaleren zullen wij ieder kwartaal een Energy Update publiceren, waarin in meer detail ingegaan zal worden op interessante recente ontwikkelingen binnen de energiesector.

In deze eerste Energy Update gaan wij allereerst in op de implementatie van het Derde Energie Pakket en de opmars van (decentrale) duurzame energie, waarbij we zullen zien dat deze twee ontwikkelingen niet altijd makkelijk met elkaar te verenigen zijn.

Sinds jaar en dag wordt in de olie- en gasindustrie in modelovereenkomsten verwezen naar wat volgens '*industry practice*' gebruikelijk is. Dit beperkt zich niet tot de *upstream praktijk*. Door de toenemende internationalisering neemt het gebruik van Anglo-Amerikaanse termen en bepalingen binnen de energie sector toe. Aan de hand van een recente uitspraak van het Hof Den Haag wordt geïllustreerd wat de consequenties daarvan kunnen zijn voor de interpretatie van energiecontracten.

Tevens gaan wij in deze editie in op recente ontwikkelingen ten aanzien van de rechtszaak over de gedwongen eigendomssplitsing die de energiebedrijven Essent, Eneco en DELTA tegen de Nederlandse staat aanhangig hebben gemaakt.

Voorts besteden wij aandacht aan de REDD+, een instrument dat in het kader van het VN Klimaatverdrag wordt ontwikkeld en in de toekomst een belangrijke rol kan gaan spelen in het kader van het streven naar CO2 emissiereductie en een duurzame bio-economie.

Tenslotte onderzoeken wij de implicaties van de Europese sancties tegen Libië en het regime van Gaddafi voor de Libische oliemaatschappij Tamoil dat zijn hoofdkantoor in Nederland heeft en al vele jaren zaken doet in verschillende Europese staten.

Wij wensen u graag veel leesplezier en hopen dat deze uitgave aanzet tot verder nadenken over de diverse onderwerpen. Mocht u naar aanleiding van deze Energy Update nog vragen hebben, dan beantwoorden de auteurs deze uiteraard graag.

Met vriendelijke groet,
Cecilia van der Weijden

CECILIA VAN DER WEIJDEN
Hoofd Energy Group
T +31 20 3016 411
M +31 6 51 529 946
E cecilia.vanderweijden@cms-dsb.com

Inhoud

Onderweg naar morgen	6
Het belang van “Industry Practice” bij de uitleg van olie & gascontracten	9
Hoge Raad stelt prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de EU inzake splitsen energiebedrijven	12
REDD+	15
Tamoil: een sprankje Arabische lente in Nederland	18
De CMS DSB Energy Group	21

Onderweg naar morgen

Aan de golf van nieuwe wet- en regelgeving met betrekking tot de energiesector lijkt geen einde te komen. De afgelopen jaren heeft daarbij de totstandkoming van een Europese interne energiemarkt centraal gestaan. Nu zich langzaam de contouren van een interne markt beginnen af te tekenen, doen zich echter weer nieuwe uitdagingen voor: hoe is de huidige zoektocht naar, en de exploitatie van, duurzame energiebronnen en de bevordering van energiebesparing te passen binnen deze geliberaliseerde markt?

Deze eerste bijdrage van onze Energy Update gaat, bij wijze van introductie, in op de huidige status van het proces van liberalisering van de energiemarkt en de verduurzaming van de energiehuishouding; twee ontwikkelingen waarmee de Nederlandse energiesector zich op dit moment geconfronteerd ziet, maar die niet altijd goed met elkaar te verenigen lijken.

Het derde pakket; de volgende fase van de liberalisering

Met de eerste en tweede richtlijnen uit respectievelijk 1996/1998 en 2003 zijn belangrijke stappen gezet naar een geliberaliseerde Europese energiemarkt. Dit bleek echter niet voldoende. Het derde energiepakket uit 2009 bevat daarom verdergaande maatregelen om de energiemarkt beter te laten functioneren.

Het wetsvoorstel tot implementatie van het derde energiepakket is op 6 maart jl. door de Tweede Kamer aangenomen en zal naar verwachting op 1 juli 2012 in werking treden. Dit had eigenlijk al op 3 maart 2011 moeten gebeuren, maar Nederland heeft – evenals een groot aantal andere lidstaten – deze deadline niet gehaald. In tegenstelling tot de meeste andere lidstaten voldoet Nederland echter op hoofdlijnen al aan het derde pakket.

Voor Nederland betekent het derde pakket onder meer een versterkte Europese en regionale samenwerking tussen energietoezichthouders, de uitbreiding van het takenpakket van de NMa, de mogelijkheid tot ontheffing van de zogenoemde “gesloten distributiesystemen”, versterking van de consumentenbescherming, introductie van een meldingsplicht van wijzigingen in de zeggenschap in (beheerders van) elektriciteitsproductie-installaties of LNG-installaties en nieuwe regels ten aanzien van splitsing van transmissienetten en het beheer van interconnectoren.

Eigendomssplitsing

Anders dan in Nederland, vormt voor veel lidstaten de splitsing een belangrijk en omstreden onderdeel van het derde pakket. Voor Nederland is dit niet het geval aangezien de beheerders van het landelijk hoogspanningsnet en het landelijk gastransportnet al gesplitst zijn. Nederland heeft echter haar eigen splitsingsdiscussie. Op basis van de Wet Onafhankelijk Netwerkbedrijf (WON) dienen in Nederland namelijk niet alleen de beheerders van het landelijk hoogspanningsnet en het landelijk gastransportnet onafhankelijk, ofwel afgesplitst, te zijn van de productie-, verkoop- en leveringsbedrijven, maar ook de beheerders van de distributienetten.

Deze splitsing diende oorspronkelijk per 1 januari 2011 gerealiseerd te worden. Eneco, Delta en Essent hebben de splitsingswetgeving echter in een procedure tegen de staat ter discussie gesteld, waarbij zij hebben aangevoerd dat deze wetgeving in strijd is met het vrije verkeer van kapitaal, het recht van vrije vestiging en het recht van eigendom. De rechtbank heeft de vorderingen van de energiebedrijven afgewezen, maar in hoger beroep hebben zij meer succes gehad: het Hof heeft de betreffende wetgeving onverbindend verklaard. Nu de Hoge Raad op 24 februari jl. heeft aangegeven het voor de beslissing in cassatie nodig te achten om vragen van uitleg van het Europese recht te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie blijft de eigendomssplitsing voorlopig nog als een zwaard van Damocles boven de energiesector hangen. Een nadere uiteenzetting van de splitsingsdiscussie treft u aan op blz. 12 van deze Energy Update.

De opmars van duurzame energie

Inmiddels is de energiesector echter sterk aan het veranderen; Het energiebeleid is een cruciaal onderdeel gaan vormen van de algemene EU-strategie ter bestrijding van de klimaatverandering, waarin hernieuwbare energiebronnen en efficiënte energietechnologieën een belangrijke plaats innemen en de duurzame energiesector is momenteel wereldwijd de sterkst groeiende economische sector.

Met de Richtlijn Hernieuwbare Energie (hierna: RED) heeft de EU de meest uitgebreide bindende duurzaamheidsregeling ter wereld geïntroduceerd. De RED legt bindende streefcijfers op aan de EU-lidstaten: in 2020 moet 20% van het totale energieverbruik afkomstig zijn uit hernieuwbare energie en moet 10% van de totale behoefte aan brandstoffen in de vervoerssector gedekt worden door hernieuwbare energie. Biobrandstoffen en vloeibare biomassa tellen alleen mee voor het behalen van deze doelstellingen en komen alleen in aanmerking voor steunregelingen, als zij voldoen aan in de RED opgenomen duurzaamheidscriteria. Dergelijke wettelijke duurzaamheidscriteria gelden momenteel niet voor vaste en gasvormige biomassa, maar de Europese Commissie overweegt om aanvullende maatregelen te treffen om ook de duurzaamheid van deze soorten biomassa te waarborgen en concurrentie met de voedselvoorziening tegen te gaan.

Maar daar blijft het niet bij. Eind vorig jaar heeft de Europese Commissie de Energy Roadmap 2050 gepresenteerd, een routekaart met mogelijke maatregelen tot het jaar 2050 die de fundamenteen legt voor een klimaatbeleid dat de EU moet helpen om in 2050 de uitstoot van broeikasgassen met 80 tot 95% te verminderen en te komen tot een aandeel van duurzame energie van 55%. De strijd tegen de klimaatverandering zal echter niet ten koste mogen gaan van de toenemende wereldwijde voedselbehoefte (en omgekeerd!). Beide uitdagingen moeten daarom samen worden opgepakt. Landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw dienen daartoe in het klimaat-

beleid geïntegreerd te worden. Een instrument dat momenteel wordt ontwikkeld in het kader van het VN Klimaatverdrag met het doel om de CO₂-uitstoot ten gevolge van ontbossing en bosdegradatie te verminderen is de zogenaamde REDD+ (Reducing emissions from deforestation and forest degradation in developing countries). Meer informatie over dit initiatief treft u aan op blz. 15.

Heroriëntatie

Ook op nationaal niveau wordt het belang onderkend van het streven om de energiehuishouding duurzamer te maken en minder afhankelijk van de steeds schaarser wordende fossiele brandstoffen. In het Energierapport 2011 is een herziening van de energiewetgeving aangekondigd die ervoor dient te zorgen dat deze wetgeving duidelijker en eenvoudiger wordt en de transitie naar een duurzame energiehuishouding ondersteunt.

Opvallende elementen die in deze herziening opgenomen zullen worden zijn een zogenaamde 'leveranciersverplichting' op grond waarvan elektriciteitsleveranciers verplicht worden een bepaald percentage duurzame energie te leveren en de mogelijkheid tot minderheidsprivatisering van TenneT en Gasunie waardoor zij beter in staat zullen zijn om kapitaal aan te trekken voor de netinvesteringen die (mede) nodig zijn om de wisselende productie van wind- en zonne-energie op te vangen en de inpassing van groen gas (een andere belangrijke pijler van het duurzaamheidsbeleid) mogelijk te maken.

De mogelijkheden voor een dergelijke toekomstige minderheidsparticipatie lijken echter te worden beperkt door de voorgeschreven eigendomssplitsing van de landelijk netbeheerders. Immers, de splitsingswetgeving richt zich niet alleen tot de geïntegreerde energiebedrijven, maar heeft ook implicaties voor derden omdat deze wetgeving verhindert dat een al dan niet in een andere lidstaat gevestigde vennootschap, die zelf of door middel van een groepsmaatschappij energieactiviteiten in

Nederland ontplooit, aandelen verwerft in een netbeheerder of in een vennootschap die deel uitmaakt van een groep waartoe een netbeheerder behoort. Het is dan ook de vraag of hiermee de weg naar de kapitaalmarkt voor TenneT en Gasunie is afgesloten.

Decentraal duurzaam

In ons land is de opwekking van duurzame energie vooralsnog met name centraal georganiseerd. Het aantal initiatieven voor de eigen opwekking van duurzame energie (op woning of wijkniveau; derhalve lokaal ofwel decentraal) is de afgelopen jaren sterk gegroeid, maar decentrale projecten lijken nog moeilijk van de grond te komen. Vaak lopen deze initiatieven tegen dezelfde problemen aan: energiebelastingen en beperkte salderingsregelingen. Tot op heden heeft de politiek zich terughoudend opgesteld wanneer het ging om een verruiming van de bestaande salderingsmogelijkheden en fiscale regelingen voor decentrale opwekking van duurzame energie.

Eind vorig jaar lijkt echter een eerste belangrijke stap gezet met het aannemen van een motie om deze mogelijkheden te onderzoeken. Daarnaast zal in het kader van de herziening van de energiewetgeving (als hierboven genoemd) de mogelijkheid worden geïntroduceerd tot het creëren van regelvrije ruimte ten behoeve van experimenten op het gebied van decentrale opwekking van duurzame energie zodat op een beheerste wijze onderzocht kan worden welke verdere wijzigingen van de energiewetgeving nodig zijn om deze wetten mee te kunnen laten groeien met toekomstige ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie. Tevens heeft de Minister van EL&I toegezegd om ter stimulering van duurzame initiatieven een categorie van kleine duurzame lokale netten te introduceren. Op welke wijze deze speciale categorie van netten vorm gegeven zal gaan worden is op dit moment nog niet bekend. Bedacht dient te worden dat de huidige Europese regelgeving slechts beperkte mogelijkheden biedt

om een aparte categorie netten in het leven te roepen. Opvallend is dat waar de netten in de liberaliserende markt tot nog toe steeds verder op afstand werden geplaatst van levering en productie van energie, deze elementen bij decentrale energievoorziening in de praktijk juist weer nader tot elkaar lijken te komen doordat lokale opwekking, lokale netten en lokaal verbruik van energie op elkaar worden afgestemd. Men kan zich zelfs afvragen of de eigendomssplitsing van de beheerders van de distributienetten in het licht van het belang van de totstandkoming van decentrale duurzame initiatieven nog zinvol is.

Geen probleem maar een uitdaging

Al ten tijde van de in 1996 gepubliceerde Derde Energie Nota werd gewezen op de spanning die bestaat tussen enerzijds de liberalisering van de energiemarkt waarin marktwerking, concurrentie en efficiency centraal staan en anderzijds de toename van duurzame energie. De transitie naar een duurzame energiehuishouding zonder de continuïteit van de voorziening en het concurrentievermogen aan te tasten zal een uitdaging zijn. Het ziet er dan ook naar uit dat wij voorlopig niet om onderwerpen voor toekomstige Energy Updates verlegen zullen zijn.

CECILIA VAN DER WEIJDEN

Hoofd Praktijkgroep Energy

T +31 20 3016 411

M +31 6 51 529 946

E cecilia.vanderweijden@cms-dsb.com

Het belang van “*Industry Practice*” bij de uitleg van olie & gascontracten

Overeenkomsten die gehanteerd worden in de internationale commerciële olie- en gaspraktijk zijn meestal ontleend aan Anglo-Amerikaanse modellen. Te denken valt aan Joint Operating Agreements, Farm-In Agreements, Processing and Operating Agreements en Tie-In Agreements. Als Nederlands recht van toepassing is verklaard op dergelijke overeenkomsten, dan kunnen de in deze overeenkomsten gebruikte Engelse termen en bepalingen vragen oproepen en tot meningsverschillen leiden. Immers, de gebezigde termen stammen uit het Anglo-Amerikaanse rechtssysteem (*common law systeem*), wat wezenlijk verschilt van het recht in *civil law* landen, zoals Nederland. Recent heeft de Nederlandse rechter zich over de interpretatie van een dergelijke term uitgelaten.

In modelovereenkomsten die in de olie- en gasindustrie sinds jaar en dag gebruikt worden, wordt vaak verwezen naar wat volgens “*Industry Practice*” gebruikelijk is. Een ander begrip dat met de introductie van *common-law*-overeenkomsten zijn intrede heeft gedaan in Nederland is de zogenaamde “Reasonable and Prudent Operator”. Bij het gebruik van termen als “*Good Oil Practice*”, of “*Reasonable and Prudent Operator*” in overeenkomsten die onderworpen zijn aan Nederlands recht, doet de vraag zich voor hoe een Nederlandse rechter deze begrippen interpreteert.

Nu wordt er in de olie- en gasindustrie bijzonder weinig geprocedeerd, wat te verklaren is uit het feit dat partijen die in een winningsvergunning tegenover elkaar staan, vaak weer moeten samenwerken in andere vergunningen. Dit is de beste incentive voor een spoedige buitengerechte-lijke regeling van eventuele geschillen. Recent heeft de Nederlandse rechter zich echter toch uitgelaten over de interpretatie van een zogenaamde Farm-In Agreement.

De Unocal- Wintershall uitspraak

Op 1 juni 2011 heeft het Hof in Den Haag bij arrest (LJN: BQ6708) een (voorlopig) einde gemaakt aan een langslappende procedure, aanhangig gemaakt door Unocal Netherlands B.V. tegen Wintershall Noordzee B.V. (WINZ). Het ging om de uitleg van de 29 september 2000 tussen partijen gesloten Farm-In Agreement (hierna: de Overeenkomst) met betrekking tot de winning van gas en andere koolstoffen uit het diepe gedeelte (de *deep*) van blok Q1 van het Continentaal Plat. Unocal vorderde van WINZ betaling een bedrag ad circa

EUR 5 miljoen uit hoofde van een vergoeding (ORRI, of *Overriding Royalty Interest*) van 4%. Volgens Unocal diende de ORRI berekend te worden over de totale productie van koolwaterstoffen uit de *deep* van blok Q1. WINZ stelde dat de 4% berekend diende te worden over haar aandeel in de vergunning voor blok Q1, zijnde 48% van de totale productie.

Unocal had 48% van de winningsvergunning voor dit gebied, na Staatsdeelname. In gevolge de Overeenkomst droeg Unocal haar aandeel in de winningsvergunning over aan Clyde Petroleum (rechtsvoorganger van WINZ). Clyde nam ten behoeve van de overige vergunninghouders (WINZ, EBN namens de Staat en DSM) het Operatorschap op zich. Tegenover de overdracht van haar aandeel van 48% in de vergunning had Unocal een ORRI van 4 % bedongen.

De relevante passages uit de Overeenkomst luiden als volgt (onderstreping door auteur):

“ARTICLE III CONSIDERATION

In consideration for the transfer of the Interest by UNOCAL to CLYDE as per Article II hereof, Unocal will receive from CLYDE a royalty interest payment (hereinafter referred to as “ORI”) with respect to Hydrocarbons produced by Clyde from the Deep, calculated as follows:

UNOCAL will have the ORI on the gross revenues from any Hydrocarbons produced from the Reservoirs;
(..)

*CLYDE will calculate and pay at the end of each calendar month the ORI according to the following formula:
Gross Revenue * Royalty Rate*

Where:

Gross Revenue = gross revenue from any Hydrocarbons produced and delivered to any buyer from the Reservoir in the previous calendar month.

Royalty Rate = 4% (four percent)"

The ORI will be due by CLYDE to UNOCAL as from the date of first production of Hydrocarbons from the Deep. CLYDE will advise UNOCAL on a monthly basis on the production of Hydrocarbons from the Deep in the preceding month. Furthermore CLYDE hereby grants UNOCAL the right of audit in respect of all matters related to the ORI."

Een verschil in interpretatie van dit artikel kan tot substantieel verschillende bedragen leiden. De Rechtbank had in 2006 de interpretatie van WINZ gevolgd en Unocal was hiertegen in hoger beroep gegaan bij het Hof Den Haag.

"Haviltexen" in olie- en gascontracten

Op 21 juli 2009 bepaalde het Hof Den Haag (LJN BJ7961) dat de Overeenkomst diende te worden uitgelegd aan de hand van het bekende "Haviltex-criterium". Dit betekent dat naast de taalkundige uitleg, de Overeenkomst moet worden uitgelegd aan de hand van de zin die partijen in de omstandigheden van het geval redelijkerwijs aan de bepalingen mochten toekennen en wat zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Relevant is in dat kader tot welke maatschappelijke kringen partijen behoren, met andere woorden, betreft het professionele partijen, hebben zij zich laten bijstaan door adviseurs?

In casu zijn Unocal en WINZ beide professionele partijen, die – bijgestaan door juridisch adviseurs – uitvoerig hebben onderhandeld over de totstandkoming van de Overeenkomst. Zij zijn echter allebei bij het aangaan van de Overeenkomst uitgegaan van een andere uitleg van het

gewraakte artikel 3, waarbij Unocal vond dat zij recht had op een percentage van de totale productie en WINZ vond dat het percentage berekend diende te worden over haar aandeel in de vergunning.

Als te doen gebruikelijk bij interpretatieproblemen neemt het Hof als uitgangspunt dat *"beslissend gewicht moet worden toegekend aan de meest voor de hand liggende taalkundige betekenis"*. Hiervoor wordt niet alleen gekeken naar artikel 3 van de Overeenkomst, doch ook dit artikel gezien in het licht van de overige relevante bepalingen van de Overeenkomst. Deze strikte taalkundige uitleg kan volgens het Hof alleen niet worden gevolgd indien komt vast te staan dat een dergelijke uitleg in strijd is met de gebruikelijke praktijk in de olie- en gaswinning op het Continentaal Plat. Het Hof stelt: *"In dat geval moet immers worden geoordeeld dat Unocal daarvan als professionele partij op de hoogte had kunnen zijn en dat zij artikel 3 van de overeenkomst in overeenstemming met deze gebruikelijke praktijk had moeten begrijpen"*. Het Hof knoopt hier aan bij artikel 6:248 Burgerlijk Wetboek: *"Een overeenkomst heeft niet alleen de door partijen overeengekomen rechtsgevolgen, maar ook die welke, naar de aard van de overeenkomst, uit de wet, de gewoonte of de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeien"*. Een *"Industry Practice"* kan men onder het begrip "gewoonte" scharen.

Het Hof komt tot het oordeel dat de gewraakte tekst van artikel 3 voor tweeërlei uitleg vatbaar is. De kern van het geschil gaat over de uitleg van het woord *"produced"* in artikel 3. Is dit *"feitelijk winnen"*? Dit zou betekenen dat alle door WINZ uit de *deep* gewonnen koolwaterstoffen voor de berekening van de ORRI in aanmerking komen. WINZ verdedigde dat *"produced"* in dit artikel niet moet worden gelezen als *"feitelijk produceren"* maar dat dit begrip een juridische/economische betekenis heeft (in de zin van het als houder van de vergunning genereren van opbrengst uit verkoop van haar eigen aandeel). Lees: WINZ vond dat deze verplichting op haar als medevergunninghouder sloeg en niet op WINZ in haar hoedanigheid als Operator.

Dit laatste zou betekenen dat alleen de opbrengst van het aandeel dat Unocal had overgedragen aan Clyde (WINZ) voor de ORRI in aanmerking zou komen. Hetgeen volgens WINZ ook voor de hand ligt omdat de ORRI de betaling is voor de overdracht van het belang van Unocal in de vergunning.

In eerste instantie volgt het Hof de redenering van Unocal. Het Hof vindt dat het voor de hand ligt dat het begrip “produceren” als “feitelijk winnen” dient te worden gelezen, omdat dit begrip ook elders in de Overeenkomst op die manier gebruikt wordt en tevens op die manier wordt gebruikt in de Mijnbouwwet. WINZ voerde aan dat het begrip niet consequent gebruikt werd in de Overeenkomst. Maar hiermee maakte het Hof korte metten door te stellen dat dit voor rekening en risico van de opsteller van het concept, i.c. WINZ, diende te komen. Ook dit is standaard-rechtspraak.

Interpretatie op basis van “Industry Practice”

Deze taalkundige uitleg kan volgens het Hof alleen niet worden gevolgd indien komt vast te staan dat een dergelijke berekeningswijze in strijd is met “de gebruikelijke praktijk bij de olie- en gaswinning op het Continentaal Plat van de Noordzee”. Het Hof heeft WINZ toegelaten bewijs op dit punt te leveren. WINZ heeft vervolgens een 9-tal getuigen gehoord en Unocal 3, allen met ruime ervaring in de olie- en gaswereld. De 9 getuigen van WINZ verklaarden dat een ORRI (vrijwel altijd) wordt verleend als een percentage over de opbrengst van het overgedragen belang (i.c. de 48%) en niet over de totale productie. Het Hof heeft vervolgens het door Unocal ingestelde hoger beroep verworpen. Eind goed al goed voor WINZ.

Conclusie

Wat kunnen we leren uit dit arrest van het Hof? Ten eerste dat partijen goed onderscheid moeten maken in olie- en gasovereenkomsten waar een partij een verplichting op

zich neemt als mede-vergunninghouder en waar een verplichting is opgenomen in de hoedanigheid van diezelfde partij als Operator. Dat was hier niet gebeurd. Ten tweede dat de Nederlandse rechter bij de inkleuring en interpretatie van olie- en gascontracten aanknoopt bij wat in de branche gebruikelijk is en aan *Industry Practice* zelfs een zo groot belang hecht dat de letterlijke taalkundige interpretatie hierdoor opzij kan worden gezet.

MARTIKA JONK

Partner

T +31 20 3016 417

M +31 6 55 384 343

E martika.jonk@cms-dsb.com

Hoge Raad stelt prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de EU inzake splitsen energiebedrijven

De Hoge Raad heeft op 24 februari 2012 tussenarrest gewezen in het door de Staat aangespannen cassatieberoep over de gedwongen eigendomssplitsing van energiebedrijven op grond van de Wet onafhankelijk netbeheer. De Hoge Raad heeft besloten drie prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de EU (hierna: HvJEU) over de uitleg van het Europese verdragsrecht alvorens definitief te beslissen. Het cassatieberoep van de Staat is gericht tegen de drie uitspraken van het gerechtshof Den Haag van 22 juni 2010 in de zaken tussen de Staat en de energiebedrijven Eneco, Essent en DELTA. Het hof verklaarde het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten zoals opgenomen in de Wet onafhankelijke netbeheer onverbindend wegens strijd met het vrij verkeer van kapitaal van art. 63 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU). Het hof stelde hiermee de energiebedrijven in het gelijk bij hun verzet tegen de splitsing.

Het groepsverbod, het verbod op nevenactiviteiten en het privatiseringsverbod

Het gaat in de procedure om de rechtmatigheid van het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten welke zijn ingevoerd met de Wet onafhankelijk netbeheer van 2006. Met het groepsverbod wordt feitelijk beoogd dat er een eigendomssplitsing plaatsvindt op aandeelhoudersniveau tussen enerzijds de commerciële activiteiten en anderzijds de netbeheerdersactiviteiten van energiebedrijven. Het verbod op nevenactiviteiten houdt in dat activiteiten van de groepsmaatschappij waartoe de netbeheerder na de splitsing gaat behoren niet ten koste mogen gaan van het belang van het beheer van het net. De splitsing zou op grond van de verboden al op 1 januari 2011 moeten zijn gerealiseerd, maar is door de uitspraak van het hof voorlopig uitgesteld.

Tevens speelt in de procedure het verbod tot privatisering van energiebedrijven een rol. In de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is bepaald dat netbeheerders direct of indirect in publieke handen dienen te blijven. Tot voor kort was dit privatiseringsverbod deels neergelegd in lagere regelgeving, namelijk in het Besluit aandelen netbeheerders. Het hof oordeelde echter dat het privatiseringsverbod hiermee niet absoluut was omdat een besluit gemakkelijk door een minister is te wijzigen. Mede daarom oordeelde het hof dat het privatiseringsverbod niet aan toetsing van het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten aan het Europese verdragsrecht in de weg stond, zijnde het standpunt van de Staat.

De toenmalige minister van Economische Zaken heeft ná de uitspraak van het hof met spoed het privatiseringsverbod volledig in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet laten opnemen, welke wetswijziging op 17 november 2010 in werking is getreden.

Prejudiciële vragen I, II en III

De Hoge Raad formuleert in zijn tussenarrest drie prejudiciële vragen ten aanzien van de uitleg van het verdragsrecht. De Hoge Raad vraagt het HvJEU (I) of het privatiseringsverbod een regeling van het eigendomsrecht is als bedoeld in art. 345 VWEU. Wanneer deze vraag bevestigend wordt beantwoord vraagt de Hoge Raad het HvJEU om (II) aan te geven of dat tot gevolg heeft dat de regels met betrekking tot het vrij verkeer van kapitaal niet van toepassing zijn op het groepsverbod en het verbod van nevenactiviteiten, althans dat aan toetsing van die verboden aan de regels met betrekking tot het vrij verkeer van kapitaal niet wordt toegekomen.

Indien de eerste twee vragen ontkennend worden beantwoord zal de Hoge Raad dienen te beoordelen of het groepsverbod een beperking van het vrij verkeer van kapitaal oplevert en of hiervoor een rechtvaardiging bestaat. Hiertoe stelt de Hoge Raad de vraag of (III) de doelstellingen die aan de Wet onafhankelijk netbeheer ten grondslag liggen (waaronder transparantie op de energiemarkt en voorkoming van concurrentievervalsing door kruissubsidiëring tegen te gaan) als dwingende redenen van algemeen belang een rechtvaardiging kunnen vormen voor een beperking van het vrij verkeer van kapitaal.

Zienswijze Hoge Raad

In afwachting van de uitspraak van het HvJEU heeft de Hoge Raad het cassatiegeding geschorst en iedere verdere beslissing aangehouden. Niettemin geeft de Hoge Raad in het tussenarrest al zijn zienswijze op een aantal belangrijke punten. De Hoge Raad is onder meer van oordeel - in tegenstelling tot het hof - dat het privatiseringsverbod zoals neergelegd in de wetgeving van vóór de wetwijziging van 17 november 2010 wél absoluut is. Dat het (deels) in lagere wetgeving is neergelegd doet er volgens de Hoge Raad niet toe. De Hoge Raad geeft ook aan van oordeel te zijn dat het privatiseringsverbod een regeling van eigendomsrecht is als bedoeld in art. 345 VWEU, aangezien het gaat om een absoluut privatiseringsverbod waardoor iedere vorm van privatisering wordt voorkomen.

Eén en ander betekent volgens de Hoge Raad dat het hof op ondeugdelijke gronden heeft beslist dat het primaire verweer van de Staat niet opgaat: namelijk dat het privatiseringsverbod in de weg staat aan de toetsing van het groepsverbod en het verbod van nevenactiviteiten aan het vrije kapitaalverkeer. Dit heeft echter niet zonder meer tot gevolg dat het verweer van de Staat tot cassatie van de uitspraak van het hof moet leiden. Of dit het geval zal zijn hangt af van de beantwoording van de prejudiciële vragen door het HvJEU.

In het kader van de derde prejudiciële vraag wijst de Hoge Raad er op dat de door de Staat ter rechtvaardiging van het groepsverbod ingeroepen doelstellingen van transparantie op de energiemarkt en het voorkomen van concurrentievervalsing door het tegengaan van kruissubsidiëring door het Europese Parlement en de Raad (mede) ten grondslag zijn gelegd aan de derde

Hoewel deze richtlijnen eigendomssplitsing niet verplicht stellen, zou het feit dat de splitsing mede ter bereiking van deze doelstellingen geldt volgens de Hoge Raad een aanwijzing kunnen zijn dat deze doelstellingen (mede) een publiek, niet economisch karakter hebben en onder omstandigheden ook als dwingende redenen van algemeen belang kunnen worden aangemerkt.

Reactie minister

Op 12 maart 2012 heeft de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de Tweede Kamer geïnformeerd over het tussenarrest en het vervolg. De minister geeft aan dat hij verwacht voor het zomerreces het standpunt van de Staat over de beantwoording van de prejudiciële vragen in te dienen bij het HvJEU. De minister voelt zich gesteund door de Europese Commissie vanwege haar steun bij de totstandkoming van de Wet onafhankelijk netbeheer. De minister geeft aan de Europese Commissie te verzoeken om actieve steun te verlenen voor het standpunt van de Nederlandse Staat. De minister doelt hierbij op de mogelijkheid van de Europese Commissie om schriftelijke opmerkingen in te dienen bij het HvJEU.

Tot slot

De Hoge Raad lijkt er, gelet op de in het tussenarrest opgenomen zienswijze, toe te neigen de Staat op belangrijke punten in het gelijk te stellen. Wanneer de uitspraak van het hof inderdaad wordt vernietigd, zal het groepsverbod en het verbod op nevenactiviteiten niet langer onverbindend zijn en zullen Eneco en DELTA alsnog tot splitsing dienen over te gaan. Daarnaast zal in dat geval ook het verbod op nevenactiviteiten gaan gelden voor de activiteiten van alle netwerkbedrijven.

Vooraleerst zal echter de beantwoording van de prejudiciële vragen door het HvJEU moeten worden afgewacht. De uiteindelijke uitspraak van de Hoge Raad is hiermee mogelijk met een jaar of twee vertraagd. Voor de nog niet gesplitste energiebedrijven Eneco en DELTA betekent dit in ieder geval een nader uitstel voor het uitvoeren van de splitsing.

Jacqueline Feld

Advocaat

T +31 20 3016 440

M +31 6 27 129 558

E jacqueline.feld@cms-dsb.com

REDD+

REDD+ (*Reducing emissions from deforestation and forest degradation in developing countries; and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries*) is een instrument dat wordt ontwikkeld in het kader van het VN Klimaatverdrag. Het beoogt een financiële waarde te creëren voor de in bossen opgeslagen CO₂, om zodoende ontwikkelingslanden te stimuleren om (i) CO₂ emissies door ontbossing en bosdegradatie te verminderen, (ii) CO₂-voorraden in bossen te behouden, (iii) bossen duurzaam te beheren en (iv) de CO₂-voorraden in de bossen te verhogen.

De ontwikkelingen ten aanzien van REDD+ zijn onder andere interessant in het kader van emissiereductie, emissiehandel en duurzame productie van biomassa. Vraag naar biomassa kan het kappen van bos lucratief maken, REDD+ kan de balans echter doen omslaan in duurzaam bosbeheer en daarmee bijdragen aan de duurzame productie van biomassa. In dit artikel zal de ontwikkeling van REDD+ kort worden beschreven binnen de context van het internationaal klimaatbeleid. Ten slotte wordt kort ingegaan op de REDD+ in het kader van emissiehandel en biomassa.

Internationaal klimaatbeleid: focus op energie- en industriële sectoren

De internationale klimaatpolitiek heeft zich de laatste decennia geconcentreerd op het verminderen van CO₂ emissies door de energie- en industriële sectoren. Bijna een derde van de aarde bestaat echter uit bossen, waarin een grote hoeveelheid CO₂ is opgeslagen. Als gevolg van ontbossing en bosdegradatie komt deze CO₂ vrij. Om wereldwijd CO₂-emissies terug te dringen is het tegengaan van ontbossing dus ook van groot belang.

Pas 10 jaar nadat de bijeenkomst van het belangrijkste orgaan binnen het Klimaatverdrag, de Conference of Parties (hierna: COP), in Kyoto de grondslag had gelegd voor het Kyoto Protocol werd afgesproken om maatregelen te nemen om de emissies als gevolg van ontbossing en bosdegradatie te beteugelen. Partijen spraken op de COP in Bali in 2007 af om dit onderwerp op te nemen in de volgende onderhandelingen over een nieuw klimaatverdrag. Ondertussen werden partijen bij het VN Klimaatverdrag aangemoedigd om op vrijwillige basis projecten op dit gebied te ondersteunen of te versterken. Om de resultaten van dergelijke projecten te meten dienen er referentieniveaus vastgesteld te worden: de emissie-uitstoot die er zou zijn in een land als de activiteiten niet hadden plaatsgevonden. In Bali werd afgesproken dat het referentieniveau gebaseerd zou moeten zijn op historische gegevens, rekening houdend met nationale omstandigheden (Decision 4, paragraaf 7,

COP 13). De eerste stappen in de ontwikkeling van REDD+ waren hiermee gezet.

De ontwikkeling van REDD+

Na deze eerste aanzet in 2007 werd op de COP in 2010 in Cancun een stapsgewijze aanpak voor implementatie vastgelegd. Gestart zou worden met de ontwikkeling van nationale strategieën, actie plannen en maatregelen. Vervolgens zou aan die nationale strategieën, actieplannen en maatregelen uitvoering gegeven moeten worden, waarna de concrete activiteiten aan metingen, rapportage en verificatie (MRV) dienen te worden onderworpen.

In de Cancun overeenkomsten is verder neergelegd dat de activiteiten om ontbossing en bosdegradatie te voorkomen moeten voldoen aan bepaalde randvoorwaarden (Appendix I COP 16). Zo dient bijvoorbeeld rekening te worden gehouden met de functies van bossen naast de functie van CO₂-opslag, dient gehandeld te worden in overeenstemming met nationale ontwikkelingsprioriteiten en dienen de activiteiten binnen de context van duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding te vallen. Daarnaast dienen de activiteiten bepaalde waarborgen te promoten en te ondersteunen, waaronder met name het bestaan van transparante bosbeheer-structuren, het respecteren van de rechten van de lokale bevolking (bewoners van de bossen) en participatie van deze lokale bevolking in de

betreffende activiteiten. In Cancun werd bovendien afgesproken om een systeem te ontwikkelen om naleving van de randvoorwaarden te kunnen monitoren.

Vervolgens zijn op de COP in 2011 in Durban nadere richtlijnen vastgelegd voor de monitoring van de naleving van de randvoorwaarden. Afgesproken is ook dat ontwikkelingslanden die REDD+ activiteiten ondernemen periodiek dienen te rapporteren over hoe de randvoorwaarden worden nageleefd en de waarborgen worden ondersteund. Verder zijn partijen uitgenodigd om concrete referentieniveaus te verstrekken, evenals informatie over de ontwikkeling van deze referentieniveaus en de nationale omstandigheden waarmee bij de vaststelling van de referentieniveaus rekening is gehouden. In mei 2012 zal in Bonn tijdens een sessie van de Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice (oftewel SBSTA), een orgaan dat de COP adviseert, gepoogd worden om richtlijnen te ontwikkelen voor de beoordeling van de referentieniveaus.

Om REDD+ van de grond te krijgen dienen er goede afspraken gemaakt te worden over de financiering van REDD+ activiteiten. Financiering kan worden bewerkstelligd via publieke fondsen (zoals het UN REDD+ fonds, de Forest Carbon Partnership Facility van de Wereld Bank en het in Cancun opgerichte Green Climate Fund), via marktmechanismen (emissiehandel, maar mogelijk ook nieuwe mechanismen) of een combinatie daarvan. Partijen konden tot 5 maart 2012 hun zienswijze indienen met betrekking tot modaliteiten en procedures voor de financiering van REDD+ activiteiten (LCA, session 14,

Durban). Aan de hand van de ingekomen zienswijzen van partijen, een technisch rapport dat op basis daarvan zal worden opgesteld door het secretariaat van het Klimaatverdrag en de bevindingen gerapporteerd door een ander adviesorgaan, de Ad Hoc Working Group on Long Term Cooperative Action under the Convention (oftewel LCA) tijdens haar sessie in mei 2012 in Bonn, zullen er tijdens de COP in Qatar eind dit jaar mogelijk verdere afspraken gemaakt kunnen worden over de financieringsmechanismen voor REDD+ projecten.

Emissiehandel en REDD+

Naast het feit dat REDD+ transacties een rol kunnen spelen in de vrijwillige emissiehandel, waarbij bedrijven bijvoorbeeld CO₂-reductie certificaten gebruiken om hun carbon footprint te verbeteren, zouden REDD+ transacties ook een rol kunnen gaan spelen in het kader van de opvolger van het Kyoto Protocol. Op dit moment kunnen voor REDD+ activiteiten onder het Kyoto Protocol geen emissierechten worden verkregen. Het is nog onbekend of het daadwerkelijk gaat lukken om het Kyoto Protocol, dat dit jaar afloopt, op te volgen en of het in dat geval mogelijk zal worden om emissierechten te verkrijgen via REDD+-activiteiten of dat er anderszins een koppeling zal komen tussen marktmechanismen voor REDD+ onder het Klimaatverdrag en nieuwe emissiereductieverplichtingen onder de opvolger van het Kyoto Protocol. De volgende klimaatconferentie die eind dit jaar in Qatar zal plaatsvinden zal hierover mogelijk meer duidelijkheid brengen.

Biomassa en REDD+

Uit de door de Europese Commissie in februari van dit jaar gelanceerde strategie voor een duurzame Europese bio-economie blijkt dat Europa streeft naar een innoverende economie met een lage CO₂ uitstoot waarbij de vraag naar duurzame landbouw, visserij en voedselbevoorrading en het duurzaam gebruik van biologische hulpbronnen voor industriële doeleinden met elkaar verzoend worden zonder afbreuk te doen aan de biodiversiteit en de bescherming van het milieu. Om dit te bereiken is het van belang om een adequaat duurzaamheidskader voor biomassaketens te creëren dat ervoor zorgt dat natuur en bossen mondiaal beschermd worden en niet worden aantast door landbouw, veeteelt, de houtsector, papiersector, energie- en transportsector. De Europese Commissie heeft dan ook aangegeven de voortgang op het gebied van de REDD+ te volgen en in te grijpen wanneer zij van mening is dat de REDD+-problematiek op onvoldoende wijze wordt aangepakt.

Op korte termijn wordt een verslag van de Europese Commissie verwacht waarin zij zich onder meer zal beraden over de vraag of – in navolging van de in de Richtlijn Hernieuwbare Energie opgenomen duurzaamheidscriteria voor vloeibare biomassa en biobrandstoffen - gemeenschappelijke duurzaamheidscriteria voor vaste en gasvormige biomassa passend zijn. Daarnaast zal de Commissie ook rapporteren over de wijze waarop het internationale klimaatveranderingsoverleg en beleidsontwikkelingen zoals de REDD+ een effect hebben op de duurzame productie van biomassa, gebruikt voor de productie van

energie, levensmiddelen, veevoer of vezels.

Tenslotte

De REDD+ is nog in ontwikkeling maar kan een interessant instrument zijn in het kader van CO₂ emissiereductie en een duurzame bio-economie. Het komende jaar wordt verder gesproken over richtlijnen voor referentieniveaus, afspraken over financiering en komt er mogelijk meer duidelijkheid over een eventuele koppeling tussen marktmechanismen voor REDD+ en nieuwe emissiereductieverplichtingen onder de opvolger van het Kyoto Protocol. Ook zal de Europese Commissie dit jaar waarschijnlijk rapporteren over de wijze waarop internationale beleidsontwikkelingen zoals de REDD+ een effect hebben op een duurzame bio-economie.

SUZANNE REINTJES

Advocaat

T +31 20 3016 421

M +31 6 27 227 474

E suzanne.reintjes@cms-dsb.com

Tamoil: een sprankje Arabische lente in Nederland

De in Europa gevestigde oliemaatschappij Tamoil doet al vele jaren zaken in landen als Zwitserland, Duitsland, en Nederland. Tamoil exploiteert tankstations in verscheidene Europese staten. Het hoofdkantoor van Tamoil is in Ridderkerk gevestigd door middel van de holding vennootschap Oilinvest (Netherlands) B.V. Op het eerste gezicht valt er niets aan te merken op dit goedlopende Europese bedrijf, maar schijn bedriegt. De dividenden van Tamoil werden namelijk via de Oilinvest groep uitgekeerd aan Libische staatsentiteiten als de Libyan Foreign Bank, de Libyan Investment Authority en de National Oil Corporation, die als uiteindelijke aandeelhouders de holding controleerden. Deze staatsentiteiten stonden onder de controle van de toenmalige Libische leider Muammar Qaddafi en zijn getrouwen tijdens diens schrikbewind.

Verordening

In verband met de situatie in Libië heeft de Europese Unie op 2 maart 2011 verordening 204/2011 vastgesteld. Op basis van deze verordening zijn alle tegoeden en bezittingen van Muammar Qaddafi en enkele medeplichtige handlangers per direct bevroren. Drie weken later is deze verordening op een aantal punten gewijzigd. Als gevolg van deze wijziging vallen nu ook Europese bedrijven waarin personen of entiteiten verbonden aan het Libische regime een belang hebben onder deze verordening. Een ingevoegd artikel in de verordening stelt dat de bevroering van de tegoeden en bezittingen van de eigenaren van dergelijke bedrijven geen beletsel vormt om wettig zaken te blijven doen. De door de verordening hierbij gestelde voorwaarde betekent echter wel dat Oilinvest maatregelen moet treffen om te voorkomen dat deze zakelijke activiteiten ertoe leiden dat de betreffende staatsentiteiten over tegoeden of economische middelen kunnen beschikken. Dit betekent voor Oilinvest voornamelijk dat geen dividenden meer uitgekeerd mogen worden aan haar uiteindelijke aandeelhouders.

Maatregelen

Oilinvest heeft voorafgaand aan het treffen van concrete maatregelen brieven aan diverse Europese overheden gestuurd waarin kenbaar werd gemaakt dat het geen dividenden zal uitkeren aan Libische staatsentiteiten. Omdat het hoofdkantoor van Oilinvest zich in Nederland bevindt heeft er vervolgens intensief overleg plaatsgevonden tussen Oilinvest en het Ministerie van Financiën. Deze besprekingen hebben ertoe geleid dat de band met de

Libische aandeelhouders is verbroken op het niveau van de Nederlandse holding.

Het overleg met het Ministerie van Financiën leidde ertoe dat op 20 mei 2011 Stichting Administratiekantoor Oilinvest (hierna: "STAK") opgericht werd. 94,9% van de aandelen in Oilinvest (Netherlands) B.V. werden overgedragen aan de STAK die op haar beurt certificaten uitgaf aan de voormalig eigenaar Oilinvest (Holdings) N.V. te Curaçao. De overige 5,1% van de aandelen zijn nog steeds in handen van Oilinvest (Holdings) N.V. te Curaçao. De Libische staatsentiteiten die als uiteindelijke aandeelhouders de groep controleerden zaten op een hoger niveau in de groep. Als gevolg van de certificering van de aandelen raakte Oilinvest (Holdings) N.V. te Curaçao tevens haar stemrecht op 94,9% van de aandelen kwijt. De STAK heeft vanaf dit moment het overgrote deel van de stemrechten in de aandeelhoudersvergadering en bijgevolg kan er zonder haar medewerking geen besluit tot dividenduitkering genomen worden. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat er in geen geval winsten uit de Tamoil activiteiten kunnen worden doorgesluisd naar de uiteindelijke Libische aandeelhouders. Het is niet geopenbaard en daardoor onbekend waarom voor bovenstaande percentages is gekozen. Vooropstaat dat het uiteindelijke doel door middel van deze constructie is bereikt.

Het bestuur van de STAK bestaat uit 7 bestuurders, waarvan 4 bestuurders zijn voorgedragen uit het bestuur van de Nederlandse holding en 3 zijn zogenaamde onafhankelijke bestuurders. Om de onafhankelijkheid van het stichtingsbestuur te waarborgen kregen de 3 onafhankelijke bestuurders een doorslaggevende stem bij de besluitvorming.

Daarnaast heeft het Ministerie van Financiën met Oilinvest afgesproken in elk land een comité op te zetten dat alle - voor de verordening relevante - transacties en betalingen in dat land door de Oilinvest groep vooraf zal beoordelen. Om de onafhankelijkheid van deze comités te waarborgen maakt een onafhankelijke expert deel uit van elk comité. Tevens zal een accountant onafhankelijk daarvan de naleving van de maatregelen controleren en daarover rapporteren aan het bestuur van deze stichting en de betrokken nationale autoriteiten.

Conclusie

Oilinvest heeft zelf het initiatief genomen om maatregelen te treffen die kunnen waarborgen dat Oilinvest de verordening trouw naleeft. Na overleg met het Ministerie van Financiën is er gekozen voor het plaatsen van de STAK tussen de Nederlandse holding vennootschap en de holding vennootschap te Curaçao. Deze maatregel in combinatie met de drie onafhankelijke bestuurders in het bestuur van STAK, het comité dat alle transacties en betalingen door de groep beoordeelt en de onafhankelijke accountant, blijkt voldoende om te waarborgen dat Oilinvest aan de verordening voldoet. Hierdoor kan Oilinvest (en daarmee alle 15.000 werknemers in Europa, de drie olieraffinaderijen en 2700 tankstations) zaken blijven doen in Europa. Ook het Ministerie van Financiën heeft haar doel bereikt nu de Libische staatsentiteiten geen tegoeden of economische middelen meer ter beschikking kan worden gesteld vanuit de Oilinvest groep.

Navraag bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken leerde ons dat men 23 oktober 2011 als einde van het Qadaffi

regime en dus als begin van het transitieproces beschouwt. Om ook tijdens de transitieperiode een gecontroleerde bedrijfsvoering te kunnen waarborgen heeft het Ministerie van Buitenlandse zaken besloten dat de STAK tot maximaal een jaar na de beëindiging van het sanctieregime zal blijven functioneren tenzij het op een eerdere datum niet meer relevant is voor Oilinvest. Bovenstaande maatregelen zullen derhalve uiterlijk een jaar na dato, dus op 23 oktober 2012, komen te vervallen.

Arne van Bijnen

Advocaat

T +31 20 3016 245

M +31 6 15 303 809

E arne.vanbijnen@cms-dsb.com

De CMS DSB Energy Group

De energiesector is voortdurend in beweging. De organisaties die succesvol willen blijven in deze uitdagende en toekomstrijke branche, moeten flexibel zijn en zich kunnen aanpassen aan de nieuwste ontwikkelingen.

Onze Expertise

Binnen onze Nederlandse Energy Group zijn gespecialiseerde advocaten werkzaam met uitgebreide ervaring van de energiepraktijk. De leden van deze multidisciplinaire groep kunnen u adviseren over nagenoeg alle aspecten van nationale en internationale energieprojecten en -transacties. Wij treden daarbij op namens energiebedrijven, banken, investeringfondsen, projectontwikkelaars, alsook namens gemeenten en provincies. Onze energiepraktijk kan onderverdeeld worden in de volgende aandachtsgebieden: corporate finance, (renewable) projects and finance, commercial law and trading en regulatory, competition and litigation.

Corporate Finance

Wij adviseren over fusies en overnames, (her)structureringen, privatiseringen, joint ventures en projectstructuren binnen de energiesector, zowel upstream als downstream. Onze Energy Group werkt daarbij nauw samen met fiscalisten en specialisten van andere praktijkgroepen, zoals banking & finance, mededingingsrecht en arbeidsrecht, alsook met andere kantoren binnen het CMS-netwerk. Dit stelt ons in staat om onze expertise, ervaring en sectorspecifieke kennis te combineren ten behoeve van op maat gesneden adviezen voor onze cliënten.

(Renewable) Projects and Finance

Wij hebben veel ervaring in de advisering ten aanzien van diverse energieprojecten, variërend van conventionele elektriciteitscentrales, biomassacentrales en windparken (zowel onshore als offshore) tot LNG-terminals, biodieselcentrales, gasopslag faciliteiten, FPSO's en interconnectoren. Tevens adviseren wij ten aanzien van projecten in de watersector. De multidisciplinaire samenstelling van onze Energy Group geeft ons de mogelijkheid om te adviseren over uiteenlopende aspecten die zich in het kader van dergelijke projecten voordoen, zoals de structureren, vergunningverlening, milieu-aangelegenheden, financiering, subsidies, aanbesteding en commerciële overeenkomsten.

Commercial Law and Trading

Wij zijn gespecialiseerd in adviezen over commerciële energiecontracten waaronder leveringscontracten voor gas, elektriciteit en warmte, tollingovereenkomsten, aansluit- en transportovereenkomsten, EPC en O&M contracten. Tevens adviseren wij ten aanzien van de handel in gas, elektriciteit en emissierechten en de financiële toezichtswetgeving op grond waarvan energiebedrijven in toenemende mate dienen te voldoen aan uiteenlopende vereisten.

Regulatory, Competition and Litigation

Onze specialisten hebben ruime ervaring met, en kennis van, het Europese en Nederlandse mededingingsrecht op het gebied van gereguleerde markten en adviseren over sectorspecifieke voorschriften voor de energie- en watersector. Ook treden wij namens cliënten op in administratief- en civielrechtelijke disputen.

Internationale organisatie

CMS Derks Star Busmann is onderdeel van de CMS-organisatie. CMS is een van de grootste juridische dienstverleners in Europa, met tien kantoren, 750 partners, meer dan 2800 belasting- en juridisch adviseurs, en 54 kantoren in 49 steden in 30 landen. Als internationale organisatie is CMS marktleider in Midden- en Oost-Europa. De leden van de praktijkgroep Energy werken nauw samen met de specialisten van de andere kantoren van CMS om naadloos aansluitende grensoverschrijdende diensten te verlenen. Bovendien garandeert de samenwerking binnen de CMS-organisatie dat onze markt- en juridische kennis door alle CMS-kantoren kan worden gedeeld. Via onze CMS International Energy Sector Group kunnen wij in zeer korte tijd teams met experts uit verschillende landen samenstellen om u bij te staan met grensoverschrijdende juridische diensten.

CMS Derks Star Busmann is a leading commercial law firm in the Netherlands with 175 attorneys at law, civil law notaries and tax advisers. It offers legal and tax services from offices in Amsterdam, Brussels and Utrecht to a wide range of companies, public sector bodies and organisations. Visit www.cms-dsb.com for more information.

CMS Derks Star Busmann is a member of CMS. CMS Legal Services EEIG is a European Economic Interest Grouping that coordinates an organisation of independent member firms. CMS Legal Services EEIG provides no client services. Such services are solely provided by the member firms in their respective jurisdictions. In certain circumstances, CMS is used as a brand or business name of some or all of the member firms. CMS Legal Services EEIG and its member firms are legally distinct and separate entities. They do not have, and nothing contained herein shall be construed to place these entities in, the relationship of parents, subsidiaries, agents, partners or joint ventures. No member firm has any authority (actual, apparent, implied or otherwise) to bind CMS Legal Services EEIG or any other member firm in any manner whatsoever.

CMS member firms are: CMS Adonnino Ascoli & Cavasola Scamoni (Italy); CMS Albiñana & Suárez de Lezo, S.L.P. (Spain); CMS Bureau Francis Lefebvre S.E.L.A.F.A. (France); CMS Cameron McKenna LLP (UK); CMS DeBacker SCRL/CVBA (Belgium); CMS Derks Star Busmann N.V. (The Netherlands); CMS von Erlach Henrici Ltd (Switzerland); CMS Hasche Sigle, Partnerschaft von Rechtsanwälten und Steuerberatern (Germany); CMS Reich-Rohrwig Hainz Rechtsanwälte GmbH (Austria) and CMS Rui Pena, Arnaut & Associados RL (Portugal).

CMS offices and associated offices: Amsterdam, Berlin, Brussels, Lisbon, London, Madrid, Paris, Rome, Vienna, Zurich, Aberdeen, Algiers, Antwerp, Beijing, Belgrade, Bratislava, Bristol, Bucharest, Budapest, Buenos Aires, Casablanca, Cologne, Dresden, Duesseldorf, Edinburgh, Frankfurt, Hamburg, Kyiv, Leipzig, Ljubljana, Luxembourg, Lyon, Marbella, Milan, Montevideo, Moscow, Munich, Prague, Rio de Janeiro, Sarajevo, Shanghai, Sofia, Strasbourg, Stuttgart, Tirana, Utrecht, Warsaw and Zagreb.

www.cmslegal.com